

Ursula K. Le Gvin

**ROKANONOV SVET**

Hainski ciklus:  
I knjiga

*Preveo s engleskog:  
Mladen Jakovljević*



**KONTRAST**

Beograd, 2023



## PROLOG: Ogrlica

Kako ćete razlučiti legendu od činjenice na ovim svetovima koji su toliko godina udaljeni? – na planetama bez imena, koje njihovi narodi prosto zovu Svet, na planetama bez istorije, gde je prošlost deo mita, a istraživač, kada se vrati, otkrije da su njegovi postupci od pre nekoliko godina postali dela jednog boga. Nerazum zamrači taj jaz u vremenu premošćen našim brodovima koji lete brzinom svetlosti, a u tom mraku neizvesnost i nesrazmera bujaju poput korova.

U nastojanju da ispriповедate priču o jednom čoveku, običnom naučniku Lige, koji je, ne tako davno, otišao na jedan takav bezimeni, polupoznati svet, osećate se poput arheologa među hiljadugodišnjim ruševinama, koji, dok se probija kroz guste spletove lišća, cvetova, grana i puzavica, iznenada naleti na sjajno obličje točka ili uglačanog temeljca, a potom zakoračite kroz neka obična, suncem obasjana vrata unutar kojih nađete tamu, nemogući titraj plamena, odsjaj dragulja, tek nazreti pokret ženske ruke.

Kako ćete razlikovati činjenicu od legende, istinu od istine?

Sa pričom o Rokanonu vraća se dragulj, tek nazreti plavi odsjaj. S njime započnimo, ovako:

*Galaktičko područje 8, br. 62: FOMALHOT II.*

*Visokointeligentni oblici života: kontaktirane vrste:*

*Vrsta I.*

A) Gdemijari (jedinina Gdemijac): Visokointeligentni, potpuno hominidni noćni trogloditi, visoki 120-135 cm, svetle puti, tamne kose. U vreme uspostavljanja kontakta ova pećinska vrsta bila je rigidno rasloženo oligarhijsko urbano društvo preoblikovano delimičnom telepatijom na nivou kolonije i tehnološki orijentisana kultura ranog čeličnog doba. Tehnologija unapređena u industrijsku, tačka C, tokom misije Lige od 252. do 254. Brod na automatski pogon (ruta do i od Nove Južne Džordžije) dat je 254. oligarsima zajednice iz područja Kirijenskog mora. Status C-jedan.

B) Fije (jedinina Fijanac): Visokointeligentna, potpuno hominidna, dnevna vrsta, pros. visine oko 130 cm, posmatrani pojedinci uglavnom svetle puti i kose. Kratki kontakti ukazuju na seoske i nomadske zajednice, delimična telepatija na nivou kolonije, takođe izvesne naznake TK kratkog dometa. Čini se da je rasa netehnološka i povučena, sa minimalnim i promenljivim kulturološkim obrascima. Trenutno neoporezovani. Status E-upitan.

## Vrsta II.

Lijuari (jedinina Lijuac): Visokointeligentna, potpuno hominidna, dnevna vrsta, pros. visine preko 170 cm, ova vrsta ima zajednice u utvrđenjima/selima klanovskog tipa, zaustavljen tehnološki razvoj (bronzano doba) i feudalno-herojsku kulturu. Obratiti pažnju na vodoravnu društvenu raslojenost na 2 pseudorase: (a: Olgijori, „srednjaši”, svetloputi i tamnokosi; (b: Angijari, „gospodari”, izuzetno visoki, tamnoputi, žutokosi...

„To je ona”, kazao je Rokanon kada je podigao pogled sa Skraćenog džepnog priručnika za inteligentne oblike života i ugledao izuzetno visoku, tamnoputu, žutokosu ženu koja je stajala na sredini dugačke muzejske dvorane. Stajala je mirno i uspravno, sa krunom svetle kose, zagledana u nešto u jednoj izložbenoj vitrini.

Oko nje su se vrpeljila četiri uznemirena i neprivlačna patuljka.

„Nisam znao da na Fomalhotu II, uz trogove, postoje svi ti narodi”, rekao je Keto, kustos.

„Ni ja. Ovde su navedene čak i neke 'Nepotvrđene' vrste, koje nikada nisu kontaktirane. Čini se da je vreme za detaljniju istraživačku misiju do tog mesta. Pa, sad bar znamo šta je.”

„Voleo bih da se nekako može saznati i *ko* je...”

Poreklom je iz drevne porodice, potomkinja prvih kraljeva Angijara, a uprkos vidnom siromaštvu kosa joj je sjala čistim, postojanim zlatom njene loze. Mali narod, Fije, klanjali su se kada bi prolazila, čak i dok je kao bosonogo dete trčala poljima, a svetla i jarka kometa njene kose vedrila uzburkane vetrove Kirijena.

Bila je baš mlada kada ju je Durhal iz Halana zapazio, udvarao joj se i iz ruševnih kula i promajnih dvorana njenog detinjstva odveo je u svoj ugledni dom. Ni u Halanu na obronku planine nije bilo udobnosti, mada je veličanstvenost opstajala. Prozori su bili nezastakljeni, kameni podovi goli; tokom zimogoda, nakon buđenja, mogli su se zateći dugački, niski nanosi snega pod svakim prozorom. Durhalova nevesta stajala je na uskim i bosim stopalima u snegu rasutom po podu, uplićući oganj svoje kose i smejući se svom mladom suprugu u srebrnom ogledalu okačenom u njihovoj sobi. To ogledalo i venčanica njegove majke sa hiljadu prišivenih kristalčića bili su njegovo jedino blago. Neki njegovi srodnici nižeg ranga još uvek su posedovali ormare sa brokatnim odorama, nameštaj od pozlaćenog drveta, srebrne amove za atove, oklope i srebrom optočene mačeve, dragulje i nakit – ove poslednje Durhalova je nevesta gledala sa zavišću a za koronetom s draguljima i zlatnim brošem osvrnula bi se čak i kada bi se vlasnica takvog ukrasa sklonila u stranu da je propusti, iz poštovanja prema njenom statusu stečenom poreklom i brakom.

Na četvrtom mestu od Počasne stolice u svečanoj dvorani Halana sedeli su Durhal i njegova nevesta Semli, toliko blizu gospodararu

Halana da je starac često Semli sipao vino svojom rukom i razgovarao o lovu sa svojim nećakom i nasljednikom Durhalom, gledajući mladi par sa strogom, beznadnom ljubavlju. Angijari iz Halana i Zapadnih zemalja teško su se prepuštali nadi otkad su se Gospodari zvezda pojavili sa svojim kućama što poskakuju unaokolo na stubovima ognja i sa svojim užasnim oružjem kadrim da sravni brda. Omeli su sve stare običaje i ratove i mada je iznos bio mali Angijari su osećali užasan stid što im moraju plaćati porez, namet za rat koji su Gospodari zvezda trebali da vojuju sa nekim čudnim neprijateljem, negde u prazninama između zvezda, na kraju godina. „Biće to i vaš rat”, govorili su, ali već čitavu generaciju Angijari su sedeli sramotno dokoni u svojim svećanim dvoranama i gledali kako im dvosekli mačevi rđaju, kako im sinovi odrastaju ne zadržavši nijedan udarac u bitki, kako im se kćeri udaju za siromahe, čak i za srednjaše, bez miraza iz junačkog pohoda koji bi donele plemenitom suprugu. Gospodar Halana izgledao je snuždeno gledajući svetlokosi par i slušajući njihove osmehe dok su pili oporo vino i zajedno se šalili u studenoj, ruševnoj, veličanstvenoj tvrđavi njihove rase.

Semlino bi se lice smrknuo kad bi pogledala niz dvoranu i videla, na mestima daleko ispod svog, čak i među polutankama i srednjakinjama, spram bele kože i crne kose, sjaj i odbleske dragog kamenja. Ona sama ništa nije donela u miraz svome suprugu, čak ni srebrnu ukosnicu. Haljinu sa hiljadu kristala sklonila je u škrinju za dan kada bude udavala kćer, ako kćeri bude.

Bilo je kćeri i nadenuli su joj ime Haldre, a kada su čuperci na njenoj mrkoj glavici izrasli, zasijali su postojanim zlatom, nasleđem generacija plemenitih predaka, jedinim zlatom koje će ikada posedovati...

Semli svom suprugu nije govorila o nezadovoljstvu. Uz svu nežnost koju joj je ukazivao, u svom nepokolebljivom plemićkom ponosu, Durhal je pokazivao samo prezir prema zavisti, prema taštima željama, a ona je strepela od njegovog prezira. Ali jeste govorila o tome Durhalovoj sestri Durosi.

„Moja je porodica nekada imala veliko blago”, rekla je. „Ogrlicu od zlata, sa plavim draguljem u sredini – safirom?”

Durosa je odmahнула glavom, nasmejana, i sama nesigurna po pitanju naziva. Bližio se kraj toplogođa, kako su ovi severni Angijari nazivali leto godine od osamsto dana, čiji je niz meseci sa svakom ravnodnevicom počinjao iznova. Semli se takav kalendar činio tuđim, srednjaškim načinom računanja. Njenoj porodici jeste došao kraj, ali njena je bila starija i čistije rase od bilo koje porodice ovih severozapadnjaka iz močvara, koji su se slobodno mešali sa Olgijorima. Sedela je sa Durosom na kamenoj klupi u osunčanom prozoru visoko u Velikoj kuli, u kojoj su se nalazile odaje starije žene. U udovištvu od mladosti, bez poroda, Durosina ruka drugi put je data gospodaru Halana, bratu njenog oca. Budući da je to bio brak između rođaka, a oboma drugi, ona nije ponela titulu gospodarice Halana, koju će Semli jednom poneti; ali je uz starog gospodara sedela na počasnom mestu i s njime vladala njegovim posedima. Starija od brata Durhala, volela je njegovu mladu suprugu i s oduševljenjem gledala njihovu sveltokosu devojčicu Haldre.

„Kupljen je”, nastavila je Semli, „svim novcem koji je moj predak Lejnen dobio pokorivši Južne feude – sav novac iz čitavog kraljevstva, zamisli, za jedan dragulj! Ah, zasenio bi sve ovde u Halanu, sigurno, čak i one kristale nalik kubljim jajima što ih nosi tvoja rođaka Isar. Toliko je lep bio da su mu nadenuli ime; nazvali su ga Oko mora. Nosila ga je moja prababa.”

„Nikada ga nisi videla?”, upitala je starija žena dokono, zagledana u zelene obronke planina po kojima je dugo, dugo leto puštalo tople i nemirne vetrove da lutaju šumama i kovitlaju se belim drumovima do daleke obale mora.

„Izgubljen je pre mog rođenja.”

„Gospodari zvezda su ga uzeli kao danak?”

„Ne, otac je kazao da je ukraden pre nego što su Gospodari zvezda uopšte stigli do nas. Nije hteo da priča o njemu, ali jedna

stara srednjakinja prepuna priča vazdan mi je govorila da bi Fije znale gde je.”

„Ah, Fije bih baš volela da vidim!”, rekla je Durosa. „U toliko ih pesama i priča ima; zašto nikad ne dolaze u Zapadne zemlje?”

„Previsoko je, isuviše hladno zimi, rekla bih. Vole sunce južnjačkih dolina.”

„Jesu li poput Glinaraca?”

„Njih nikad nisam videla; drže se dalje od nas na jugu. Zar oni nisu beli kao srednjaši, i nakazni? Fije su lepi; liče na decu, samo su vitkiji, i mudriji. Ah, pitam se znaju li gde je ogrlica, ko ju je ukrao i gde ju je sakrio! Zamisli, Durosa – da mi je doći u svečanu dvoranu Halana, sestri uz supruga sa blagom oko vrata vrednim čitavo kraljevstvo i zaseniti druge žene onako kako on zaseni sve muškarce!”

Durosa je nagnula glavu nad dete, koje je sedelo na krznoj prostirci između majke i tetke i proučavalo mrke prstiče na sopstvenim nogama. „Semli je šašava”, promrmljala je detetu. „Semli koja sija poput zvezde padalice, Semli čiji suprug nijedno zlato ne voli sem zlata njene kose...”

A Semli je ćutala, pogleda puštenog preko zelenih letnjih padina ka udaljenom moru.

Ali kada je prošlo još jedno zimogođe, a Gospodari zvezda ponovo se vratili da ubiraju poreze za svoje ratove protiv kraja sveta – ovoga puta sa parom patuljastih Glinaraca kao prevodiocima, ponizivši tako sve Angijare do granica pobune – i kada je prošlo još jedno letogođe, a Haldre već izrasla u dražesnu, pričljivu devojčicu, jednoga jutra Semli ju je dovela u kulu, u Durosina odaju okupanu suncem. Nosila je stari plavi ogrtač a kosu joj je prekrivala kapuljača.

„Pričuvaj mi Haldre ovih nekoliko dana, Durosa”, izgovorila je, brzo i smireno. „Idem na jug u Kirijen.”

„Da vidiš oca?”

„Da nađem svoje nasledstvo. Tvoji rođaci sa Hargetskog feuda podsmehuju se Durhalu. Na muke ga baca čak i onaj polutan



Parna jer njegova žena ima satenski prekrivač za krevet, i dijamantsku naušnicu, i tri haljine, ta crnokosa belolika drolja! A Durhalova žena mora da krpi svoju haljinu...”

„Ponosi li se Durhal svojom ženom, ili onim što ona nosi?”

Ali Semli je bila neumoljiva. „Gospodari Halana postaju siromasi u sopstvenom dvoru. Idem da donesem miraz mom gospodaru, kao što i priliči nekome iz moje loze.”

„Semli! Zna li Durhal da ideš?”

„Moj će povratak radostan biti – toliko mu kaži”, rekla je mlada Semli, prasnuvši nakratko u svoj zvonki smeh; zatim se sagnula da poljubi kćer, pa se okrenula i, pre nego što je Durosa uspela išta da izusti, nestala je poput naleta vetra preko kamenih podova obasjanih suncem.

Udate angijarske žene nikada ne jašu iz rasonode pa i Semli od udaje nije izašla iz Halana; i zato se sada, u visokom sedlu vihorata, ponovo osećala poput devojke, poput divlje mome kakva je nekada bila dok je niz severni vetar, na poluukroćenim atovima, jezdila nad poljima Kirijena. Životinja, koja ju je nosila niz padine Halana, bila je od plemenitije sorte, s prugastim krznom glatko poleglim preko šupljih, laganih kostiju, sa zelenim očima stisnutim u proreze zarad zaštite od vetra, sa laganim i moćnim krilima koja su se u zamasima dizala i spuštala s obe Semline strane, otkrivajući i skrivajući, otkrivajući i skrivajući oblake odozgo i brda odozdo.

Trećeg je jutra stigla u Kirijen i stajala je opet u ruševnim dvoranama. Otac je pio cele noći i, baš kao u stara vremena, bio je mrzovoljan zbog jutarnjeg sunca koje se probijalo kroz urušenu tavanicu a pogled na kćer samo je pojačao mrzovolju. „Zašto si se vratila?”, procedio je i načas ju je pogledao podbulim očima pa skrenuo pogled. Oganj mladalačke kose bio je ugašen, sedi pramenovi bili su umršeni na temenu. „Zar te nije mladi Halanac oženio a ti se sad krišom vratila kući?”

„Ja sam Durhalova žena. Došla sam po miraz, oče.”

Pijanac je zabrundao, zgađen; ali ona mu se toliko umilno osmehnula da ju je ponovo pogledao, i prenuo se.

„Je li istina, oče, da su Fije ukrale ogrlicu Oko mora?”

„Otkud ja znam? Stare priče. Ta je stvar, čini mi se, izgubljena pre nego što sam se rodio. Bar da se nisam ni rodio. Pitaj Fije ako te zanima. Idi njima, vrati se svom suprugu. Ostavi me na miru. U Kirijenu nema mesta za devojke, zlato, ni za bilo šta iz te priče. Priči je ovde kraj; ovo je propalo mesto, ovo je prazna dvorana. Svi su Lejnenovi sinovi mrtvi, sva su blaga njihova izgubljena. Idi svojim putem, devojko.”

Sed i podbuo, poput pauka što raspreda mreže po ruševnim kućama, okrenuo se i oteturao ka podrumima u kojima se skriva od dnevne svetlosti.

Vodeći prugastog vihorata iz Halana, Semli je napustila stari dom i krenula niz strmu padinu, kraj sela srednjaša koji su je pozdravili sa usiljenim poštovanjem, pa dalje preko polja i pašnjaka po kojima su pasli veliki, poludivlji herilori potkresanih krila, do doline zelene poput obojene činije do vrha napunjene sunčevom svetlošću. Duboko u dolini nalazilo se fijansko selo i dok se spuštala vodeći svog ata, iz koliba i bašti mali, vitki narod potrčao je ka njoj, smejući se, dovikujući slabašnim glasićima.

„Zdravo, Halina nevesto, gospo Kirijena, Vetrom nošena, Semli Prelepa!”

Nazivali su je ljupkim imenima a njoj se dopalo da ih čuje, ne zamerajući im na smehu, jer smejali su se svemu što bi kazali. Tako je i ona običavala, da govori i smeje se. Stajala je u dugačkom plavom ogrtaču, visoka, sred njihove uzavrele dobrodošlice.

„Zdravo, Narode svetlosti, Osunčani, Fije, prijatelji ljudi!”

Povelj su je u selo i uveli u jednu od dobro prozračenih kuća, praćeni rastrčalom dečicom. Fijancu kada odraste nije bilo moguće odrediti starost; teško joj je bilo čak i razlikovati ih međusobno pa i sa sigurnošću znati, dok su jurcali unaokolo, brzi kao moljci oko sveće, da uvek priča sa istim. Ali činilo se da je izvesno vreme sa njom razgovarao jedan od njih, dok su drugi hranili i mazili joj ata,

i prinosili joj vodu da pije, i činije voća iz svojih vrtova s majušnim stablima. „Nikada Fije nisu bile te koje su ukrale ogrlicu gospodara Kirijena!”, viknuo je mali čovek. „Šta bi Fije sa zlatom radile, gospo? Za nas postoji sunčeva svetlost u toplogođu, a u hladnogođu sećanje na sunčevu svetlost; žuto voće, žuto lišće na kraju godišnjeg doba, žuta kosa naše gospe iz Kirijena; nikakvo drugo zlato.”

„Onda ju je neki srednjaš ukrao?”

Smeh je dugo i tiho odzvanjao oko nje. „Kako bi se srednjaš usudio? O, gospo iz Kirijena, to kako je dragulj ukraden nijedan smrtnik ne zna, ni čovek, ni srednjaš, ni Fijanac, niti iko ko je od Sedam naroda. Samo mrtvi umovi znaju kako je izgubljen, davno kada je Kirili Ponosni, čija je prauka Semli, sam hodio kraj morskih pećina. Ali možebiti da je pronađen među Sunce-mrscima.”

„Glinarcima?”

Glasniji prasak smeha, napetog.

„Sedi s nama, Semli, suncokosa, koja nam se vratila sa severa”. Sela je s njima da jede a njima je prijala njena prijaznost koliko i njoj njihova. Ali čuvši još jednom da će otići Glinarcima da nađe svoje nasleđstvo, ukoliko je tamo, prestali su da se smeju; malo pomalo bilo ih je sve manje oko nje. Konačno je ostala sama, možda, sa onim s kojim je razgovarala pre obroka. „Ne idi među Glinarce, Semli”, kazao joj je i, načas, srce joj se stegnulo. Spustivši polako šaku preko očiju, Fijanac je zamračio sav vazduh oko njih. Voće na poslužavniku postalo je pepeljastobelo; sve činije sa čistom vodom bile su prazne.

„U planinama daleke zemlje razišli su se Fije i Gdemijari. Davno smo se razišli”, kazao je maleni, nepomični Fijanac. „Davnije smo bili jedno. Ono što mi nismo, oni jesu. Ono što mi jesmo, oni nisu. Misli na sunčevu svetlost, travu i drveće što rađa plodove, Semli; misli na to da neće svi putevi što dole vode i gore odvesti.”

„Moj ne vodi ni dole ni gore, ljubazni domaćine, nego samo pravo mome nasleđstva. Otići ću tamo gde se nalazi i vratiću se s njim.”

Fijanac se naklonio, osmehnuvši se.

Izvan sela uzjahala je svog prugastog vihorata i, otpozdravivši na njihove pozive, podigla se na popodnevnom vetru i poletela na jugozapad ka pećinama uz stenovite obale Kirijenskog mora.

Strahovala je da će morati ući duboko u tunele tih pećina ne bi li pronašla narod koji je tražila, jer priča se da Glinarci nikada ne izlaze iz svojih pećina na svetlost sunca i da zaziru čak i od Velezvezde i svih meseca. Dug je to let bio; jednom je sletela da bi at lovio šumske pacove dok ona pojede malo hleba iz bisaga. Hleb je dotad postao tvrd i suv i poprimio je ukus kože, ali zadržao je blagi izvorni ukus pa je nakratko, dok je sama jela na proplanku u južnjačkoj šumi, čula tihi glas i videla Durhalovo lice kako je posmatra osvetljeno svećama Halana. Neko vreme sedela je sanjareći o tom strogom i živopisnom mladom licu i o tome šta bi mu mogla reći kada se vrati sa darom oko vrata vrednim koliko čitavo kraljevstvo: „Želela sam dar dostojan mog supruga, gospodaru...” Zatim je krenula dalje, ali kada je stigla do obale sunce je već bilo zašlo, a za njim se spuštala i Velezvezda. Zloćudan vetar zaduavao je sa zapada, udarajući, u naletima, zanoseći, a njenog ata zamorila je borba s njim. Pustila ga je da se spusti na pesak. Smesta je sklopio krila i podvio debele, lagane udove pod sebe uz zvuk kratkog, glasnog predenja. Semli je stajala držeći ogrtač sasvim uz grlo, gladeći atu vrat tako da je trznuo ušima i ponovo počeo da prede. Toplo krzno prijalo je njenoj šaci, ali pred sobom je videla samo sivo nebo ispunjeno mrljavim oblacima, sivo more, taman pesak. A zatim, kako trči preko peska, niskog, tamnog stvora – još jednog – grupu njih, kako se saginju, pa trče, pa zastaju.

Glasno ih je pozdravila. Mada se činilo da je ne vide, očas posla su je okružili. Držali su se podalje od njenog vihorata; on je prestao da prede i krzno mu se blago nakostrešilo pod Semlinim dlanom. Uzela je uzde, zahvalna zbog njegove zaštite, ali strahujući od plahe žestine koju bi mogao ispoljiti. Neobične prilike stajale su ćutke, zureći, debelih bosih stopala uronjenih u pesak.

Nije bilo sumnje: bili su visoki kao Fije i po svemu drugom senka, crni odraz tog nasmejanog naroda. Nagi, zdepasti, kruti, s retkom crnom kosom i sivobelom kožom, vlažnjikavom i nalik onoj kakvu imaju larve, s očima poput kamenja.

„Vi ste Glinarci?”

„Gdemijari smo mi, narod gospodara Kraljevstva noći.” Glas je bio neočekivano prodoran i dubok i gromko je odzvonio slanim, vetrovitim sumrakom; ali, kao što je to bio slučaj i sa Fijama, Semli nije bila sigurna koji od njih se obratio.

„Pozdravljam vas, gospodari noći. Ja sam Semli iz Kirijena, supruga Durhala iz Halana. Dolazim kod vas u potrazi za mojim nasleđstvom, ogrlicom zvanom Oko mora, davno izgubljenom.”

„Zašto je ovde tražiš, Angijarko? Ovde su samo pesak, so i noć.”

„Zato što za izgubljene stvari znaju u dubokim mestima”, rekla je Semli, sasvim spremna za nadmudrivanje, „a zlato poteklo iz zemlje nalazi načina da se u zemlju vrati. A katkad napravljeno, tako kažu, dođe natrag tvorcu.” Poslednje izrečeno bilo je nagađanje; čist pogodak.

„Istina je da ogrlicu Oko mora znamo po imenu. Davno je napravljena u našim pećinama, i prodali smo je Angijarima. A plavi kamen potekao je iz Glinopolja naših sunarodnika s istoka. Ali to su prastare priče, Angijarko.”

„Mogu li ih čuti tamo gde ih pričaju?”

Zdepasta obličja nakratko su začutala, kao da oklevaju. Sivi vetar zaduavao je preko peska, uz sve gušću tamu dok je Velezvezda zalazila; zvuk mora pojačavao se i stišavao. Duboki glas ponovo se začuo: „Da, gospo od Angijara. Možeš ući u Duboke odaje. Pođi sada s nama.” Ton tog glasa postao je drugačiji, laskav. Semli nije marila. Pratila je Glinarce preko peska, vodeći na kratkim uzdama svog ata s oštrim kandžama.

Na ulazu u pećinu, u bezuba, razjapljena usta koja su izdisala smrdljivu toplotu, jedan od Glinaraca je rekao: „Vazdušna zver ne može ući.”

„Da”, rekla je Semli.

„Ne”, kazao je zdepasti narod.

„Da, neću ga ovde ostaviti. Nije moj da ga ostavim. Neće vas povrediti dogod mu držim uzde.”

„Ne”, ponovili su duboki glasovi; ali uključili su se i drugi: „Kako želiš”, i nakon kratkog oklevanja produžili su dalje. Usta pećine kao da su se zaklopila za njima, toliko je mračno bilo pod stenama. Išli su jedno za drugim, Semli poslednja.

Tama u tunelu se razredila i obreli su se pod loptom slabše bele svetlosti okačene o tavanicu. Dalje se nalazila još jedna, pa još jedna; između njih, dugački crni crvi u vencima su visili sa stena. Kako su odmicali, te vatrene kugle bile su sve bliže jedna drugoj tako da su ceo tunel obasjale bleštavom, hladnom svetlošću.

Semlini vodiči zastali su na račvanju u tri tunela; svi su bili zatvoreni vratima koja su izgleda bila od gvožđa. „Čekaćemo, Angijarko”, kazali su i njih osmoro ostalo je sa njom, dok su drugih troje otključali jedna vrata i prošli kroz njih. Zalupila su se za njima uz prasak.

Uspravno i ponosito stajala je kćer Angijara pod belom, jalovom svetlošću lampi; njen vihorat šćućurio se kraj nje, trzajući vrhom prugastog repa, meškoljeći stalno velika, sklopljena krila zbog suzbijenog nagona da poleti. U tunelu iza Semli čučali su osmorica Glinaraca i mrmljali međusobno dubokim glasovima na svome jeziku.

Središnja vrata otvorila su se uz zveket. „Neka Angijarka uđe u Kraljevstvo noći!”, povikao je novi glas, gromko i razmetljivo. Jedan Glinarac, koji je imao nešto odeće na debelom sivom telu, stajao je u prolazu i mahnuo joj da priđe. „Uđi i vidi čuda našeg sveta, čudesa rukom sačinjena, dela Gospodara noći!”

Ćutke, trznuvši uzde svog ata, Semli je pognula glavu i kročila za njim ispod niskog dovratka napravljenog za patuljasti narod. Pred njima se pružao još jedan jarko osvetljeni tunel, vlažnih zidina svetlucavih pod belom svetlošću, ali, umesto staze za

koračanje, dve šipke od ugljačanog gvožđa pružale su se preko tla dokle pogled seže. Na šipkama su bila nekakva kolica sa metalnim točkovima. Povinovavši se gestovima novog vodiča, ne oklevajući i bez ijednog traga čuđenja na licu, Semli je ušla u kolica i svog viorata povukla da se šćućuri kraj nje. Glinarac je ušao i seo ispred nje, pa krenuo da pomera šipke i točkove. Začula se glasna škripa, struganje metala o metal, a onda su zidovi tunela poleteli oko njih. Sve su brže i brže promicali zidovi, vatrene kugle nad njima stopile su se u mrlju, a ustajali topli vazduh razvio u ogavni vetar koji joj je svlačio kapuljaču s kose.

Kolica su se zaustavila. Semli je pratila vodiča uz bazaltne stepenice, ušla je za njim u ogromno predvorje, a potom u još veću dvoranu, koju su prastari vodeni tokovi ili Glinarci isklesali u steni i čiju je tamu, koju nikada nije obasjala sunčeva svetlost, razvejavalo sablasno hladno bleštanje kugli. Iza rešetaka uklesanih u zidove, ogromne elise okretale su se bez zastoja, izvlačeći ustajali vazduh. U ogromnom zatvorenom prostoru hučalo je i brujalo, od žagora Glinaraca, od struganja, reskog zujanja i vibriranja elisa i točkova u pokretu, od svih odjeka koji su se višestruko odbijali o stene. Ovde, sva zdepasta obličja Glinaraca nosila su odeću koja je podražavala onu kakvu imaju Gospodari zvezda – pantalone sašivene iz više delova, meke čizme i tunike s kapuljačama – mada su malobrojne žene koje su se mogle videti, užurbane servilne patuljčice, bile nage. Mnogi od muškaraca bili su vojnici, sa oružjem na bokovima nalik užasnim bacačima svetlosti koje nose Gospodari zvezda, mada je čak i Semli primetila da su to samo tako oblikovane gvozdene šipke. Ono što je videla, videla je ne gledajući. Išla je kuda su je vodili, ne okrećući glavu ni levo ni desno. Kada je stigla do grupe Glinaraca sa gvozdenim prstenovima na crnoj kosi njen vodič se zaustavio, naklonio i gromoglasno viknuo: „Visoki gospodari Gdemijara!”

Bilo ih je sedmorica i svi su podigli poglede s takvom taštinom na kvrgavim, sivim licima da se poželela nasmejati.

„Dolazim među vas u potrazi za izgubljenim blagom moje porodice, o gospodari Mračnog kraljevstva”, obratila im se ozbiljnim tonom. „Tražim Lejnenovu nagradu, Oko mora.” Glas joj je bio slabašan u bučanju ogromne dvorane.

„Tako nam kažu glasnici, gospo Semli.” Ovog puta razaznala je ko govori, jedan koji je bio čak niži od ostalih, dosežući jedva do visine Semlinih grudi, sa belim, moćnim, svirepim licem. „Nemamo tu stvar za kojom tragaš.”

„Nekada ste je imali, tako se priča.”

„Mnogo se toga priča, gore gde sunce žmirka.”

„A reči nose vetrovi, tamo gde vetrova ima da duvaju. Ne pitam kako smo ogrlicu mi izgubili i kako je vama vraćena, njenim tvorcima iz davnina. To su stare priče, stare zlovolje. Samo želim da je sada pronađem. Nemate je sada; ali možebiti znate gde je.”

„Nije ovde.”

„Onda je negde drugde.”

„Tamo je gde ne možeš do nje stići. Nikada, sem ukoliko ti pomognemo.”

„Onda mi pomozite. To tražim kao vaš gost.”

„Kaže se, *Angijari uzimaju; Fije daju; Gdemijari daju i uzimaju*. Ukoliko to učinimo, šta ćeš nam dati?”

„Moju zahvalnost, Gospodaru noći.”

Stajala je uspravno i odvažno među njima, osmehujući se. Svi su je gledali u čudu, velikom i zlovoljnom, sa turobnom žudnjom.

„Čuj, Angijarko, velika je ta usluga koju od nas tražiš. Ne znaš koliko velika usluga. Ne možeš je pojmiti. Od rase si koja neće razumeti, koja mari samo za letenje, gajenje useva, mačevanje i zajedničku dreku. Ali ko je sačinio vaše mačeve od pravog čelika? Mi, Gdemijari! Vaši gospodari dolaze nam ovamo u Glinopolja, kupuju mačeve i odlaze, ne osvrćući se, ne poimajući. Ali ti si sada ovde, ti ćeš gledati, videćeš neka od naših bezbrojnih čudeša, svetla koja večito gore, kola koja se sama kreću, mašine koje nam prave odeću i kuvaju nam hranu i osvežavaju nam vazduh i služe nas u svemu. Znaj da sve te stvari izvan su tvojeg poimanja.



I znaj ovo: mi, Gdemijari, prijatelji smo s onima koje nazivate Gospodarima zvezda! Došli smo sa njima u Halan, u Riohan, u Hal-Oren, u sve vaše zamkove, da im pomognemo sa vama zboriti. Gospodari kojima vi, ponosni Angijari, plaćate danak, naši su prijatelji. Čine nam usluge ko što mi njima činimo usluge! A sad, šta nam tvoja zahvalnost znači?”

„Na to pitanje vi treba da odgovorite”, rekla je Semli, „a ne ja. Ja sam pitala. Odgovori, gospodaru.”

Izvesno vreme njih sedmorica su se dogovarali, rečima i ćutnjom. Bacali bi poglede ka njoj i skretali ih, mrmljali i stajali nemo. Oko njih se okupljala gomila, privučena polako i nemo, prilazili su jedan po jedan dok Semli nije bila okružena stotinama tršavih, crnih glava, i čitavo tlo velike, bučne pećine prekrrio je narod, izuzev malog prostora tik oko nje. Njen vihorat drhtao je od predugo sputavanog straha i razdraženosti i oči su mu postale veoma raširene i blede, poput onih u ata primoranog da leti noću. Pomazila je toplo krzno na njegovoj glavi, šapćući: „Miran sad, hrabri moj, pametni moj, gospodaru vetrova...”

„Angijarko, odvešćemo te do mesta na kojem leži blago.” Glinarac belog lica sa gvozenom krunom ponovo se okrenuo ka njoj. „Više od toga ne možemo učiniti. Moraš poći sa nama da pravo na ogrlicu tražiš tamo gde se ona nalazi, od onih koji je imaju. Vazдушna zver ne može poći s tobom. Moraš poći sama.”

„Koliko se daleko putuje, gospodaru?”

Usne su mu se polako povlačile unazad, sve više. „Veoma daleko, gospo. A ipak, trajaće samo jednu dugačku noć.”

„Zahvaljujem vam na učtivosti. Hoće li moj at biti dobro zbrinut tokom te noći? Nikakvo zlo mu se ne sme desiti.”

„Spavaće dok se ne vratiš. Većeg ćeš vihorata jahati, kada ponovo vidiš tu zver! Zar nećeš upitati kuda te vodimo?”

„Možemo li brzo krenuti na to putovanje? Ne bih dugo da odsustvujem od kuće.”

„Da. Brzo.” Sive usne su se opustile dok je netremice gledao u njeno lice.

To šta je učinjeno sledećih nekoliko sati Semli nije mogla prepričati; sve sama žurba, zbrka, buka, čudnovatosti. Dok je pridržavala glavu svom atu jedan Glinarac mu je zabio dugačku iglu u zlatom prošarane sapi. Umalo je viknula videvši to, ali at jedva da se trznuo a onda je, predeći, zaspao. Odnela ga je skupina Glinaraca koji su, očito, morali smoći hrabrosti da dodirnu njegovo toplo krzno. Kasnije je morala gledati kako igla ubada i njenu ruku – možda je to provera njene odvažnosti, pomislila je, jer nije joj se činilo da je uspavljuje; mada nije bila sasvim sigurna. U više je navrata morala putovati kolicima na šinama, prolaziti kroz stotine i stotine gvozdениh vrata i zasvođenih pećina; jednom su kolica prošla kroz pećinu koja se u svim pravcima pružala u beskrajnu tamu, a sva ta tama bila je prepuna velikih krda herilora. Čula je njihovo gukanje, hrapavo dozivanje, i načas ih videla obasjane prednjim svetlima kolica; onda je videla još njih, jasno, pod belom svetlošću, i zapazila da su svi bez krila, i da su svi slepi. Videvši to, zažmurila je. Ali bilo je još tunela koje je trebalo proći, i stalno su prolazili još pećina, još sivih kvrgavih tela i svirepih lica i gromoglasnih povika, dok je iznenada konačno nisu izveli na otvoreno. Bila je duboka noć; radosno je podigla pogled prema zvezdama i jedinom blistavom mesecu, malom Helikiju, koji je obasjavao nebo na zapadu. Ali Glinarci su još uvek bili svuda oko nje i primorali su je da uđe u neka druga kolica ili pećinu, nije znala koje od ta dva. Prostor je bio mali, prepun titravih svetala nalik žiškama, jako uzak i svetao nakon vlažnih pećina i zvezdane noći. Zatim su je uboli još jednom iglom i rekli joj da će je morati vezati za neku vrstu ravne stolice, da će joj privezati glavu, ruke i noge.

„Neću”, rekla je Semli.

Ali videvši da su četvorica Glinarca, koji je trebalo da joj budu vodiči, dozvolili da prvo njih privežu, prihvatila je. Drugi su otišli. Začula se rika, a onda je nastupila duga tišina; pritisnula ju je ogromna težina koju nije mogla videti. Zatim nije bilo težine; ni zvuka; ničega.